

СОБІВАРТІСТЬ ПШЕНИЦІ В УКРАЇНІ ТА ЄС ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Бадалов Х.М., здобувач,
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва*

Сучасний стан сільського господарства характеризується поглибленням кризових явищ, скороченням виробництва, зниженням його ефективності та галузевими диспропорціями, що в сукупності з природно-кліматичними умовами суттєво знижують шанси підприємства на отримання позитивного фінансового результату – прибутку. Це також впливає на експорт продукції сільського господарства, підриває міжнародну співпрацю і знижує конкурентні позиції вітчизняної продукції на європейському та світовому ринках. Україна нині є провідним експортером сільськогосподарської продукції, зокрема, зерна пшениці, і одним з напрямів підтримання власних конкурентних позицій є скорочення витрат та зниження собівартості продукції, тому дослідження досягнутого рівня собівартості пшениці у міжнародному аспекті набуває особливої актуальності.

Питанням поліпшення управління витратами і собівартістю в сільському господарстві з метою підвищення його ефективності присвячені праці В.Г. Андрійчука [1], І.В. Охріменка [2], М.О. Лищенко [3] та ін. Нині необхідним є аналіз сучасного рівня собівартості продукції рослинництва, зокрема, пшениці в сільськогосподарських підприємствах в контексті міжнародної інтеграції.

У конкретно економічному розумінні собівартість – це грошовий вираз витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) [1, С. 135]. Внутрішньогосподарське управління витратами повинно забезпечити дбайливе використання виробничих ресурсів і формування собівартості одиниці продукції на рівні, який забезпечив би рентабельне господарювання [2, С. 3].

Собівартість суттєво впливає на конкурентоспроможність продукції, адже чим вона є нижчою у виробника цієї продукції, тим, за інших рівних умов, він має більше можливостей для отримання

* Науковий керівник – Олійник О.В., д.е.н., професор

максимального прибутку. Протягом останніх років Європейський союз є одним з найбільших експортерів зерна у світі і постійно нарощує конкурентні позиції. В Україні собівартість пшениці у 2011 р. була нижчою, ніж в країнах-членах ЄС – 121,34 євро/т. Деяко вищий від України її рівень мали Румунія – 156,39 євро/т і Болгарія – 158,95 євро/т. Найвищою вона була в Італії – 468,77 євро/т і Фінляндії – 430,81 євро/т. Таким чином, Україна має певні конкурентні переваги на ринку пшениці, тому її експорт є вигідним для вітчизняних підприємств.

Підвищення економічної ефективності зернового виробництва передбачає збільшення виробництва і поліпшення якості зерна, забезпечення більшої сталості зернового господарства і ефективного використання його виробничих ресурсів. Основним напрямом дальшого розвитку зернового господарства є інтенсифікація виробництва зерна на основі внесення оптимальної кількості органічних і мінеральних добрив, розширення посівів високоврожайних сортів і гібридів, впровадження комплексної механізації, інтенсивних та індустріальних технологій, прогресивних форм організації і оплати праці з урахуванням кінцевого результату [3].

За методикою обліку витрат і собівартості у ЄС спожиті засоби виробництва поділяються на операційні витрати і розподілені накладні витрати. В свою чергу, операційні витрати ділять на специфічні (витрати на насіння, добрива, засоби захисту, зрошення) і неспецифічні – паливно-мастильні матеріали, витрати на утримання машин і обладнання, послуги сторонніх організацій, витрати енергії, інші прямі витрати [4].

Для порівняння собівартості в Україні та ЄС доцільно розглянути рівень витрат на виробництво пшениці на 1 га, що дозволить зробити висновок як про склад витрат, так і про можливі напрями їх зниження в Україні. Так, витрати на паливо і мастильні матеріали в Україні становлять 58,8 євро/га у 2011 р., в той час як у інших досліджених країнах вони вищі. Амортизація в Україні у 2011 р. складала лише 22,7 євро/га, що значно нижче, ніж у досліджених європейських країнах. Частка амортизації у структурі витрат вітчизняних підприємств – 5,6 %, в той час як у Румунії вона становила 8,2 %, у Болгарії – 11,9 %; найнижча питома вага амортизації у 2011 р. зафіксована в Ірландії – 7,4 %, проте і такий її рівень вищий, ніж в Україні. Низька питома вага амортизації у витратах в Україні пов'язана перш за все з високою зношеністю основних засобів, низьким рівнем їх матеріально-технічного оновлення тощо.

Витрати на оплату праці в Україні знаходяться приблизно на рівні середньоевропейських, проте це досягається завдяки тому, що фермерські господарства в Європі переважно розраховують на власні сили і працю членів сім'ї та менше залучають найману працю. В Польщі витрати на оплату праці (включаючи витрати сімейної праці) становлять 270 євро/га, або 23,0 % виробничих витрат, у Франції – 15,8 %, у Великобританії – 14,8 %, в Німеччині – 14,1 %, Лідирують у цьому відношенні Італія – 1270 євро/га (47,6 %) та Іспанія – 332 євро/га (35,9 %). В Україні питома вага оплати праці становить 10,1 %, меншу питому вагу вона займає лише в Латвії – 9,7 %.

Причин низького рівня оплати праці вітчизняних аграрних підприємств багато, проте однією з головних причин є в десятки разів нижча продуктивність праці в Україні порівняно з країнами ЄС. Середня погодинна оплата праці в Європейському союзі складає 23,7 євро/год і 28,4 євро в країнах євросони. Отже, знаючи витрати на виробництво пшениці на 1 га та погодинну оплату праці можна визначити неповний показник продуктивності праці – загальновиробничу трудомісткість продукції [1, с. 265-266]. Витрати на оплату праці й прирівняні до неї витрати сімейної праці в Німеччині становили у 2011 р. 214,0 євро/га. Тоді загальновиробнича трудомісткість пшениці: $214,0/23,7=9,03$ люд/год. Середньомісячна номінальна заробітна плата 1 штатного працівника підприємств сільського господарства в Україні у 2011 р. становила 1791 грн, або 169,40 євро. Витрати на оплату праці – 30,3 євро/га. Якщо припустити, що кількість робочих днів становить 22 дні/місяць при 8-годинному робочому дні, отримаємо погодинну ставку оплати праці – $169,40/22/8=0,96$ дол/год. Загальновиробнича трудомісткість пшениці становить: $30,3/0,96 = 31,56$ люд-год. Отже, в Німеччині оплата здійснюється за більш продуктивну працю, ніж в Україні.

Орендна плата у Німеччині становить 10,5 % від виробничих витрат, у Франції – 8,9 %, у Великобританії – лише 5,6 %. В Україні ж орендна плата займає 15,9 % витрат. Це навіть більше, ніж витрати на паливо, насіння та оплату праці. Такий високий рівень орендної плати зумовлює необхідність виважених і обґрунтованих змін у земельних відносинах. У цьому напрямку показовим є досвід Польщі, де питома вага орендної плати складає лише 2,3 %.

На сьогоднішній день собівартість пшениці в Україні є нижчою, ніж в країнах ЄС, що надає певні конкурентні переваги вітчизняним підприємствам на міжнародному ринку. В цілому в країнах-членах ЄС у структурі собівартості пшениці переважають заробітна плата,

амортизація, добрива, паливо і мастильні матеріали. Натомість, в Україні дуже низьку питому вагу займають амортизація та оплата праці, у той час як значна частка належить добривам, паливно-мастильним матеріалам, що пов'язано з більш високими цінами на них, а також орендній платі. Збереження конкурентних переваг за собівартістю пшениці у вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників на найближчу перспективу можливе лише у разі управління витратами з метою їх оптимізації та підвищення ефективності використання ресурсів в цілому та за окремими статтями.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Охріменко І.В. Витрати як фактор впливу на фінансові результати аграрних підприємств / І.В. Охріменко // Агровіст. – 2011. – № 2. – С. 2-5.
3. Лищенко М.О. Теоретичні аспекти вивчення резервів скорочення собівартості та підвищення ефективності виробництва зерна [Електронний ресурс] / М.О. Лищенко // Ефективна економіка. – 2010. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=126>.
4. EU Cereal Farms Report 2013 // European Commission. Directorate-General for Agriculture and Rural Development. – Brussels, April 2014. – Available at: <http://ec.europa.eu/>

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Балабатько Д.М., студентка,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Обліково-аналітичне забезпечення – це система збору, обробки, узагальнення подання та аналізу фінансової інформації, забезпечення її кількості і якості для ведення господарської діяльності, зокрема і її управління.

Саме від якості організації бухгалтерського обліку залежить повнота, достовірність та своєчасність отриманої інформації, яку використовує управлінська ланка у цілях управління певною діяльністю. Метою обліково-аналітичного забезпечення повинно бути

* Науковий керівник – Гірюшева О.М., к.е.н., старший викладач